

HERMETIKUS REFORMÁCIÓ

Az alkímia, mágia, keresztény kabbala és rózsakeresztesség szimbolikus nyelve

TUDOMÁNYOS KONFERENCIA

2017. február 18. szombat, 9:00 - 18:00

Országos Széchényi Könyvtár

1014 Budapest, Szent György tér 4-5-6.

Program:

Moderátor: Kutsera Róbert – Aquarius Kulturális Alapítvány

9:00 – 9:30 Érkezés, regisztráció

9:30 – 10:00 Megnyitó-beszédek

10:00 – 12:15 Délelőtti előadások (kávészünettel)

Hamvas Endre Ádám – Gál Ferenc Főiskola

Megjegyzések a „hermetikus tradíció” értelmezésének problémájához

Az utóbbi évtizedekben egyre nagyobb számban jelennek meg a hermetikus irodalomhoz, illetve a hermetikus hagyományhoz és egyéb kultúrtörténeti jelenségekhez kapcsolódó, és azokat feldolgozó tanulmányok, kötetek. Ezekkel kapcsolatban az olvasót zavarba hozhatja a jelenség, hogy milyen sok, látszólag egymással csak lazán összekapcsolódó szellemi áramlat kerül egymás mellé mintegy szerves egységbe. Úgy tűnik, hogy a különböző jelenségeket csak a „hermetikus” gyűjtőfogalom fogja egybe.

Előadásomban egy példán, Umberto Eco-nak *Az értelmezés határai* című művében bemutatott hermetikus szemiózis terminusán keresztül mutatom be az ilyen eljárás problematikuságát, és rávilágítok arra, hogy főleg az eredeti források alapján, a hermetikus irodalom egy koherens gondolati rendszert nyújt; és azt, hogy fokozatosan az e szövegekhez egyre lazábban kötődő textusok kapják a hermetikus irodalom címkét. Mindezzel arra is rá szeretnék mutatni, hogy az eredeti források alapos ismerete nélkül nem értelmezhető helyesen az úgynevezett hermetikus hagyomány sem.

Almási Gábor – MTA-ELTE Humanizmus Kelet-Közép-Európában Lendület Kutatócsoport

Johann Reuchlin és a Kabbala

Szentpéteri Márton – Moholy-Nagy Művészeti Egyetem

Archelogia spagirica: a paracelzusi elemtan Alsted trinitárius ismeretelméletében

J. H. Alsted és tanítványai, J. H. Bisterfeld és J. A. Comenius – a millenarista egyetemes tudomány legjelesebb alakjai – voltak a herborni háromságos ismeretelméleti modellvezető képviselői Erdélyben. Ez a modell a megismerés három alapvető forrását különbözteti meg: a igaz észjárást (recta ratio), az egyetemes tapasztalatot (experientia universalis) és a Bibliát (Sacra Scriptura). E források között olyan kapcsolatokkal kell számolnunk a herborniak szerint, mint amelyek az egylényegű, ám háromszemélyű Isten személyei közötti viszonyokra jellemzőek.

Ezúttal nagy hangsúlyt fektetek az egyetemes tapasztalatra, különös tekintettel az archelogia spagirica területére, amelyik a paracelzusi elemtan háromságos értelmezésével a spekulatív alkímia fényében érzékelteti az emberi tapasztalatok és a fizikai világ háromságos természetét. Az előadás többek között izgalmas példákkal mutathatja meg, hogy a herborniak trinitárius szellemi műhelyében miképpen kapcsolódhatott össze a katalán Ramon Llull kombinatorikája és a koraújkori lullisták keresztény kabalája a paracelziánusok alkémiai spekulációival. Mindennek mutatis mutandis komoly jelentősége lesz majd a rózsakeresztes, és a szabadkőműves szimbolika későbbi formálódásában is.

Peter Forshaw – Center for the History of Hermetic Philosophy, University of Amsterdam

Heinrich Khunrath and his Amphitheatre of eternal wisdom

12:15 – 12:45 Kerekasztal beszélgetés az előadókkal - Szőnyi György Endre

12:45 – 13:45 Ebédszünet

13:45 – 16:45 Délutáni előadások (kávészünettel)

Esther Ritman – Bibliotheca Philosophica Hermetica | The Ritman Library, Amsterdam

The greatness of the human mind

Az Isteni Bölcsesség – Isteni Természet, A Rózsakeresztes Kiáltványok üzenete a tizenhetedik század képi nyelvén elnevezésű vándorkiállítás a Ritman könyvtár kezdeményezésére jött létre, most hatodik alkalommal kerül megrendezésre az Országos Széchényi Könyvtárban, Budapesten. Ez a kiállítás és a kapcsolódó könyv, amely hét nyelven elérhető, a vizuális anyagok olyan rendkívül széles skálájára összpontosít, amelyek a Rózsakeresztes Kiáltványok szerzőinek közvetlen környezetében készültek. Ezek az alkotások tökéletes művészi kifejeződései annak a meggyőződésnek, hogy a Természet Könyvének vizsgálata szent cselekedet, és a teremtés maga az Isteni Bölcsesség bizonyítéka. Azaz azt mutatják be, hogy az inspirált alkotójuk hogyan fejezi ki a kapcsolatot Isten és a Természet, a makro- és mikrokozmosz között.

Fazekas Sándor – Kaposvári Egyetem

Michael Maier Atalanta fugiens és Symbola Aureae Mensae című munkái

Az előadás egy készülő kötetet mutat be, amely a szebeni Nicolaus Melchiornak tulajdonított alkímiai miséről és annak utóéletéről szól. Melchiornak önálló fejezetet szentel Michael Maier alkímiai arcképcsarnoka, a Symbola aureae mensae duodecim nationum (Frankfurt, 1617) is, és a Melchior-fejezetet le is fordítottuk magyarra kötetünk számára. A forrásokat és tanulmányokat vegyesen tartalmazó kiadvány rövid bemutatása után ezúttal a Symbola szerkezetére, a benne ötvöződő alkímiai és hermetikus hagyományokra, illetve Melchiornak a koncepcióban betöltött fontos szerepére szeretnénk koncentrálni elsősorban.

A hermetikus iratok és a különböző ókori és középkori alkímiai munkák jól megférnek ebben a koncepcióban a kora újkorban keletkezett művekkel. A Melchior-mű tartalmai felbukkannak Maier legismertebb munkájában az Atalanta fugiens-ben is (Oppenheim, 1617). Végül megvizsgáljuk az Atalanta alapeszméinek néhány elemét, és a kapcsolódási pontokat Maier két fontos munkája között.

Magdolna Veres – Szegedi Tudományegyetem

Comenius pánszofizmusa: Minden Bölcsesség mindenkinek

Szónyi György Endre – Szegedi Tudományegyetem; Közép-európai Egyetem, Budapest

John Dee és a rózsakeresztes hagyomány

Az emberiség archetipikus tapasztalata a bukás, a valamilyen bűn miatti kizáratás az Isteni Bölcsesség áramából. De ugyanilyen archetipikus vágy az elveszett privilégium visszanyerése, az ember és az isteni közötti közvetlen kapcsolat visszaállítása. Ezt nevezem exaltationak, amely lehet a transzcendentálishoz való illuminatív felemelkedés, de az emberi hübrisz miatt félre is mehet, s fekete mágiába torkollhat. Az ókori hermetizmustól a reneszánsz mágiáig megfigyelhetjük az exaltatio keresésének hagyományát, különböző technikáit. Egyik tipikus példája a 16. századi John Dee, különösen annak két kísérlete: egyrészt a hieroglifikus monád szimbolikus-mágikus képének megalkotása, másrészt pedig angyal mágiával folytatott kísérletei.

A hieroglifikus monád széles körben elterjedt a 17. századi Európában, s felbukkant a rózsakeresztesekhez köthető illusztrált irodalomban is. Bár a konkrét kapcsolatok vitatottak, a szellemi rokonság Dee ambíciói és a rózsakeresztes eszmeiség között bizonyosra vehető. Az előadás a kapcsolódási pontokra fog rámutatni.

16:45 – 17:15 Kerekasztal beszélgetés az előadókkal - Hamvas Endre Ádám

17:15 – 17:30 Konferencia összefoglalása, zárás

A konferencia Keszérű Bálint professzor úr előtt is tiszteletet tesz, aki iskolateremtő munkásságával sokat tett azért, hogy e szellemi áramlatok magyarországi, és közép-kelet európai hatását megértsük, valamint ezek jelentősége a nemzetközi tudományos életben elismerté váljon.

Keszérű Bálint egész pályafutása során együttműködések kezdeményezett és irányított, ahogyan azt tanítványainak nagy száma is alátámasztja (sokan közülük mostanra maguk is professzorok). Kutatásai meghatározó szellemi és művelődéstörténeti orientációjú karaktert adtak a Szegedi Tudományegyetemnek (valamint a kapcsolódó részlegeinek, mint például az Egyetemi Könyvtár, a német és az angol tanszék). 1964 és 1991 között harminckét monográfia és tizenkét kisebb tanulmány jelent meg, amelyek Magyarországi és Erdélyi kora újkori művelődéstörténetét vizsgálták, valamint azok európai vonatkozásait.

A konferencia után a kapcsolódó ISTENI BÖLCSESSÉG – ISTENI TERMÉSZET (A Rózsakeresztes Kiáltványok üzenete a tizenhetedik század képi nyelvén) kiállítás ingyenes megtekinthető 19:00 óráig.

A konferenciáról bővebb információ és jegyvásárlási lehetőség: www.kialtvanyok400.hu